

MERA

temanummer
illustration

Inkörsport
till tyngre
läsning 2021

MAGASIN OM BARN- &
UNGDOMSLITTERATUR
UTGIVET AV FIBUL i.f.

TEXT + BILD = MAGI

MAGASINET MERA som du nu håller i din hand, eller nyss har klickat fram på din skärm, ges ut av föreningen FIBUL – Författare och illustratörer av barn- och ungdomslitteratur.

FIBUL är en unik förening på många sätt, men kanske mest för att våra medlemmar är både bild- och textskapare med koppling till det svenska språket i Finland. Det vanliga är ju att författare och illustratörer har sina egna branschorganisationer. Men runt våra mötesbord samlas folk som skapar text eller bild eller både och.

Många av FIBUL:s medlemmar samarbetar professionellt i olika konstellationer och ger ut böcker tillsammans. Men också inom föreningens verksamhet uppstår hela tiden nya kreativa projekt som inkluderar både ord och bild. Det viktigaste exemplet är just magasinet MERA.

När man ger ut tidskrifter brukar processen ofta börja med att skribenterna gör sitt jobb – och sen ber man någon som kan teckna eller fotografera att bilda texterna. Men magasinet MERA:s tillkomstprocess är annorlunda, mera organisk. Det beror framför allt på att redaktörerna **Maija Hurme** och **Lena Frölander-Ulf** är superproffs som både illustrerar, skriver och layoutar – men också på att vi inom FIBUL är så vana vid att samarbeta över gränserna mellan ord- och bildskapande.

För oss som är medlemmar i FIBUL är det alltid ett magiskt ögonblick när Maija och Lena skickar det nyaste numret av magasinet till oss för påseende. Hoppas du ska uppleva mötet med MERA på samma sätt!

Katarina von Numers-Ekman
Sekreterare i FIBUL r.f.

PÄRMBILD & AKVARELLER I MAGASINET: MAIJA HURME

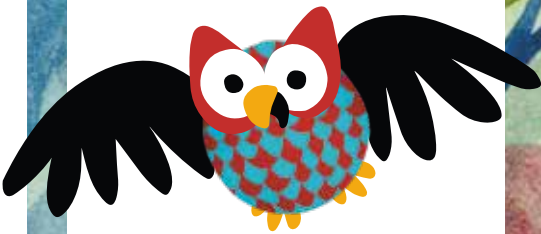
FIBUL rf – Författare och illustratörer av barn- och ungdomslitteratur

Vi verkar för att höja statusen och öka synligheten för barn- och ungdomslitteraturen på svenska i Finland, förbättra förutsättningarna och öka resurserna för professionella barn- och ungdomsboksskapare samt fungera som forum för diskussion och samarbete både nationellt och internationellt kring barn- och ungdomslitteratur.

Vill du bli medlem? Alla som gett ut minst en barn- eller ungdomsbok på svenska i Finland kan bli medlem i föreningen.
Se vår hemsida www.fibul.fi för mer information.
Vi vill rikta ett stort tack till till Föreningen Konstsfundet, Stiftelsen Emilie och Rudolf Gesellius fond och Svenska kulturfonden.

Innehåll

- 3 **3 MERA ILLUSTRATION**
- 4 Hannamari Ruohonen om färgpennor
- 6 Lena Frölander-Ulf om skrapkartong
- 8 Christel Rönns från skiss till digitalt
- 10 Cara Knuutinen om akvarell
- 12 Maria Sann om blandteknik och collage
- 13 Det digitala hantverket
- 14 **14 MERA Intervju** Etana Editions: "Bildberättande är vår passion"
- 17 **17 UPPGIFT: Storyboard**

- 18 **18 ÅRETS BÖCKER** Kattugglan från Bokskogen intervjuar årets bokskapare
- 38 **38 Läsambassadörernas TIO TIPS** för att väcka läshunger
- 40 **40 MERA DISKUSSION** Malin Klingenberg & Annika Sandelin
- 43 **43 MERA KOLUMN** Fredrik Sonck

MERAtema: illustration

Text: Maija Hurme

Känslig färgpenna, vänlig blyerts eller överraskande akvarell?

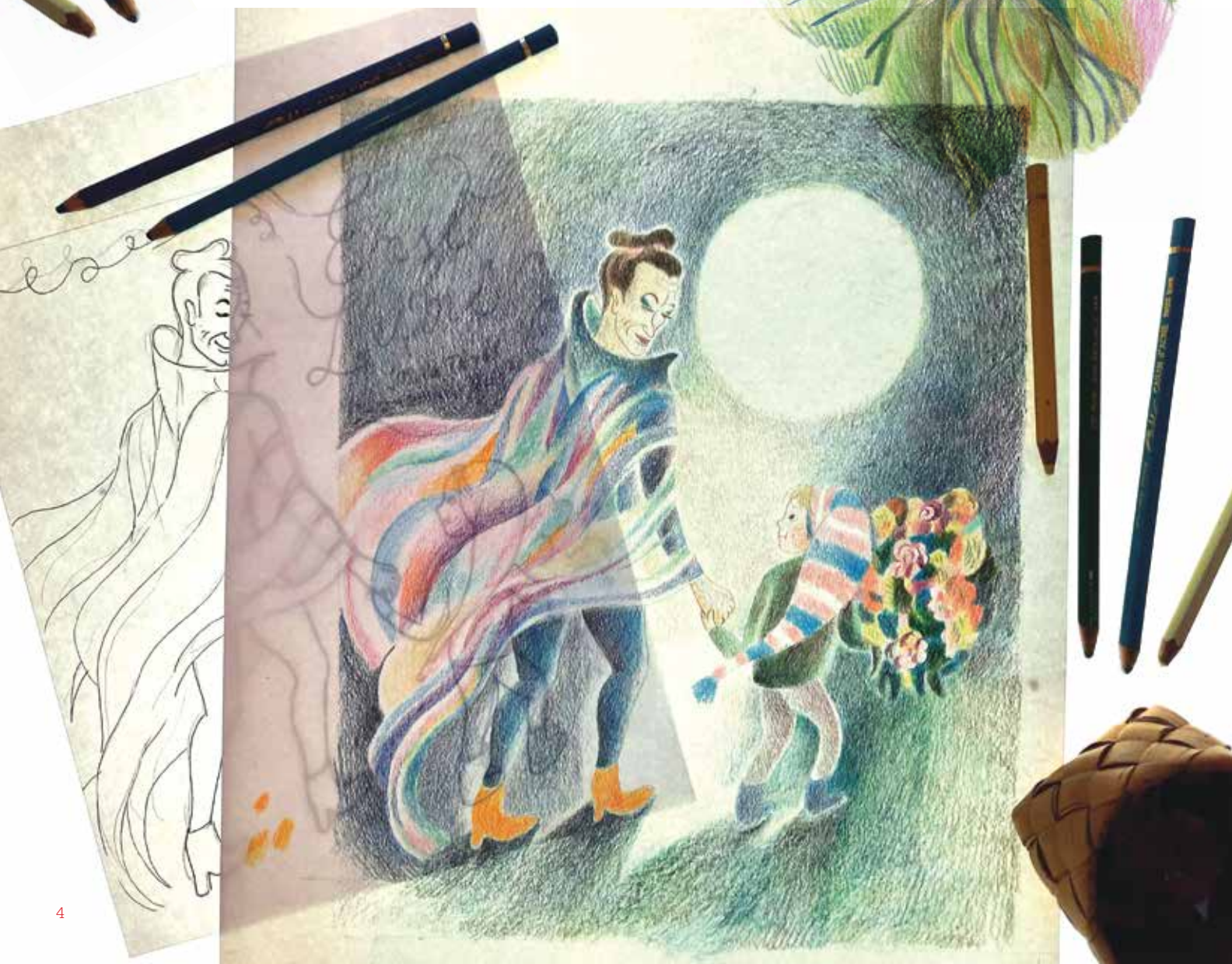
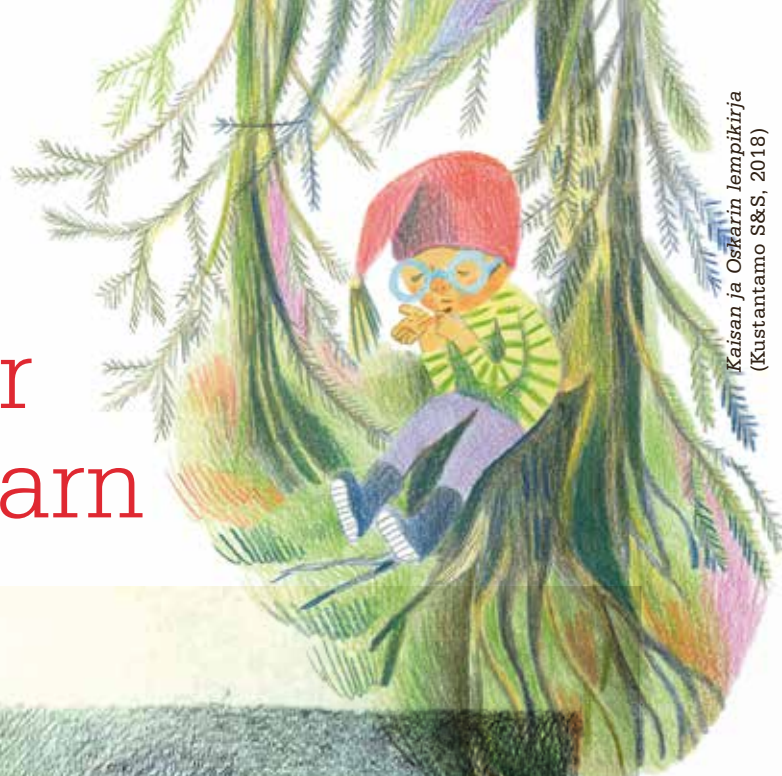
Akvarell i genomskinliga lager, tjocka kritstreck, skarpa drag i skrapkartong. Valet av illustrationsteknik påverkar stämningen i det visuella berättandet. MERA har bitt fyra illustratörer berätta om sitt förhållande till teknik och material och hur de tänker kring digital illustration.

HANNAMARI RUOHONEN:

” Jag stjal färgpennor av mina barn

Kaisan ja Oskarin lempikirja
(Kustantamo S&S, 2018)

HANNAMARI RUOHONEN är en mästare på färgpenna. Hon hittade tekniken genom experiment med akvarell.

– Jag ville få in detaljer och starkare pigment i akvarellytorna. Då märkte jag att färgpennan ger fina texturer som ser roliga ut även utan akvarell.

När Ruohonen skrev sin första egna bilderboksberättelse under kursen *Bilderböcker för barn* på HDK i Göteborg, valde hon att göra illustrationerna med färgpenna. Boken, *Kadonnut äitini* (Min försvunna mamma) publicerades av Kustantamo S&S 2017.

– Texten baserar sig på känslominnen från min barndom, och jag valde en teknik som användes mycket i barnböcker när jag var liten. Jag eftersträfvade en mjukhet och känslighet i bilderna.

Ruohonen säger att tekniken stöder berättelsen.

– När berättelsen går in på djupet av människans känslor, vill jag att tekniken ska vara känslig och förmedla en hemlighetsfull stämning. Om berättelsen är lättsam och glad, väljer jag hellre en annan teknik, till exempel collage.

Ruohonen är inte nörd när det gäller konstmaterial, hon tar vad hon råkar ha hemma. En del av pennorna hon använder har hon fått som julklapp när hon gick i högstadiet. Hon gillar pennor med starka pigment. Pennor av märket Caran D’Ache Pablo använder hon i nästan varje bokprojekt.

– Några pennor har jag stulit av mina barn, när jag har märkt att pennorna har en fin färg eller bra pigment!

När det gäller papper har Ruohonen två kriterier: det ska ha en så ren vit nyans som möjligt, och ytan ska vara slät. Då kommer också de ytterst tunna linjerna med när bilden skannas. Det är just det som är den största utmaningen med Ruohonens favoritteknik. Hon låter skanna bilderna på ett tryckeri som hon av erfarenhet vet kan skanna bilderna så att också de minimala linjerna kommer med. Om en del av linjerna försvinner ser slutresultatet i tryck inte så bra ut som hon vill.

– Ibland känner jag mig som en mumie i den här frågan. Vi hade just en diskussion om skanningskostnader med ett förlag och jag fick höra att jag är den enda illustratören vars bilder de fortfarande låter skanna in hos ett proffs. Det kändes lite sorgligt. Jag vill inte skanna mina bilder själv fast jag äger en bra skanner. Det är en helt egen konstform.

När Ruohonen gör en yta med färgpennor, lägger hon olika färger i lager. En blå yta kan gömma under sig gult, rosa, turkost, grönt ...

– Tekniken är långsam och därmed terapeutisk. Jag skulle inte välja en så här långsam teknik till en bokserie, men det går också att rita snabbt med färgpenna. Då kör jag med kanske två lager färgpenna eller ett jämt lager med Copic-tusch under ett lager färgpenna.

Ruohonen gör originalen exakt lika stora som de kommer att vara i boken. Hon lägger en skiss ritad med tunn svart tusch på ett ljusbord, och börjar sedan bygga upp bilden med färgpenna på ett papper som hon lägger ovanpå skissen.

– Om jag gör något misstag i det sista skedet kan jag ändra det digitalt senare.

Förutom färgpenna har Ruohonen gjort böcker i collagetechnik. Pastell och akvarell är något hon skulle ha lust att prova på.

– Jag är väldigt förtjust i Sara Lundbergs vackert lätta och kontrastfulla illustrationer samt Elisabeth Ericsons hisnande gouache/akrylbilder. Aino-Maija Metsola är en akvarellgudinna i mina ögon!

◀ Med hjälp av ett ljusbord för Hannamari Ruohonen över kompositionen från skiss till färdig illustration. *Ensilumi*, text av Mila Teräs (Karisto, 2022)

Kadonnut äitini ▶
(Kustantamo S&S, 2017)

LENA FRÖLANDER-ULF:

” Skrapkartong ger det perfekta mörkret

LENA FRÖLANDER-ULF är känd för sina böcker i skrapkartong. Skrapkartong är ett styvt ark med en svart vaxliknande yta och ett vitt lager under. Man använder en speciell kniv för att skrapa fram det vita.

Frölander-Ulf hittade sin favoritteknik när hon tillsammans med **Hannele Mikaela Taivassalo** 2009 skapade *Mörkerboken*, en gotiskt svart barnbok.

– Först provade jag tusch på vitt papper, men hur jag än hällde bläck blev det inte tillräckligt mörkt. Då mindes jag skrapkartongen jag provat en gång på en kurs, och det blev precis rätt.

För Frölander-Ulf är tekniken i en bilderbok en väsentlig del av berättandet.

– Om jag vill berätta om en nattsvart skog är det viktigt att illustrationerna verkligen känns mörka, viskande och prasslande. Jag tror inte jag skulle använda skrapkartong för att berätta om en filosofisk sork i ett ensligt vinterlandskap. Det blir för oroligt. Då skulle jag hellre använda skir akvarell och vänlig blyerts.

Utmaningen med skrapkartong är att arken är rätt dyra och själva arbetet långsamt. Därför skissar Frölander-Ulf mycket innan hon sätter igång.

– Skissandet är det roligaste. Att skrapa är mer som ett hantverk än att vara vild och kreativ.

Hennes skrapkartongsoriginal är oftast samma storlek som den tryckta bilden. Det är väldigt många vita streck som ska skrapas fram, och därefter nästan lika många svarta prickar ovanpå. Frölander-Ulf skrapar först i kartongen med en liten kniv och sen finjusterar hon illustrationen med tuschpenna.

– Jag har blivit lite snabbare än jag var med första boken, men det tar mig fortfarande flera arbetsdagar att göra en bild.

Frölander-Ulf jobbar delvis digitalt. I de två första böckerna om Fidel och barnet målade hon färgerna för hand på akvarellpapper, men i den nyaste har hon använt Ipad vid färgläggningen.

– Jag upptäckte, när jag en gång hade väldigt bråttom, att jag är mycket vildare och modigare när jag målar digitalt. Jag tycker det blev en fin kombination med den supernoggranna skrapkartongen och det friare uttrycket med collage och digitala penslar.

Illustrationer ur boken
Fidel och jag i storstan (Förlaget, 2021)

MERA ILLUSTRATION

CHRISTEL RÖNNIS:

” Att välja teknik är befriande

◀ Illustration från *Prilla och det farliga fyndet* (Förlaget, 2021). Konturerna är ritade med tusch och bilderna är färglagda digitalt.

Blyertsskiss ▶

Kontur med pensel och tusch ▶▶

Copic färg ▶▶▶

CHRISTEL RÖNNIS har illustrerat över hundra barnböcker. Hon har använt många olika tekniker, bland annat tusch färglagt med copic eller digitalt.

– Fastän jag nu på senare tid valt att färglägga digitalt, så är ändå det traditionella ”handarbetet” som är viktigast för mig. Jag gör alltid alla skisser och alla konturer på papper. Det gör jag med blyerts, filtpenna, gammaldags tusch, pensel och tusch eller skrapkartong.

Vad hon väljer för teknik beror på många olika saker. Om tidtabellen är tigt är det uteslutet att välja en långsam teknik, som till exempel skrapkartong.

– Då jag läser texten första gången, brukar jag ofta rätt hastigt komma på vilken teknik jag vill använda. Alltid blir det ändå inte som jag tänkt mig. Jag kan tänka att konturer med blyerts och färg digitalt skulle passa berättelsen. När jag sedan

börjar skissa och göra provbilder kanske jag inser att någon annan teknik passar bättre.

Berättelsen och åldersgruppen boken riktar sig till, inverkar mycket på teknikval. Är bilderna fulla med små detaljer väljer hon troligen inte en teknik med tjocka kraftiga konturer som tusch och pensel eller skrapkartong.

Rönnis har oftast fått fria händer att välja teknik.

– För mig är det viktigt att vid varje nytt arbete få prova mig igenom hur jag gör bilderna. Att byta teknik och material är nog mera en befrielse än en utmaning.

Rönnis illustrationsprocess är trimmad.

– Först läser jag texten flera gånger. Samtidigt skissar jag allt jag kommer att tänka på. Jag gör sedan en slags karta över alla uppslag i miniformat. Där skissar jag pyttesmått hur berättelsen framskrider. Sedan börjar jag skissa uppslagen i storlek 1:1. Samtidigt gör jag ombrytningen och får på så sätt de utrymmen texten behöver

insatta i bilden. Vid det här laget har jag redan gjort mitt beslut om illustrations-teknik. Om allt går bra börjar jag illustrera bilderna med tekniken jag valt. Om det går illa, märker jag att tekniken jag tänkt mig inte fungerar. Då grips jag av en otrolig desperation och tröstlöshet. Jag börjar för-tvivlat prova mig fram, tills alla bitar faller på plats. Då jag kommit fram till rätt teknik, alla skisser är färdiga och jag kan börja rita rent, känns det alltid lite lättare. För mig är det största och tyngsta delen av arbetet fram till den punkt då jag börjar rita rent.

Något Rönnis inte har provat på ännu är collage-teknik.

– Jag har gjort lite collagearbeten för skojs skull på sidan om. Jag skulle också väldigt gärna göra något med linoleum-tryck. En traditionell bilderbok med den tekniken skulle knappast vara vettigt att göra. Men kanske jag hittar på något ännu.

CARA KNUUTINEN:

”

Akvarell kräver material av hög kvalitet

CARA KNUUTINEN jobbar i en blandteknik med akvarell, gouache och färgpenna. Hon säger att tekniken har många möjligheter.

– Med akvarell kan man göra mer realistiska bilder, vilket passar i till exempel naturböcker, medan collage och blandteknik passar bra i bilderböcker.

Hon säger att tekniken kan stöda berättelsen.

– Men det är illustratörens synsätt och stil som är viktigare än tekniken i sig.

– När man jobbar med akvarell är det viktigt att materialet är av hög kvalitet. Akvarellknapparna ska ha mycket pigment, pappret ska vara slätt och tjockt och även penslarna ska vara av god kvalitet.

Cara brukar köpa stora ark av akvarellpapper, som hon delar upp i mindre bitar.

– Den första utmaningen med akvarell är att få pappret spänt så att det inte bucklar sig då man målar och väter det. Olika papper betar sig på olika sätt. Det är också ganska svårt att byta färg på någon detalj i en akvarellbild, utan att slutresultatet blir fult och färgen lite smutsig. Man måste alltså planera allt ganska noga innan man börjar måla, berättar Cara.

Cara Knuutinen är en skissare. Efter att hon har planerat helheten gör hon gör en massa skisser på karaktärerna i berättelsen, och ritar sedan upp bilderna. Hon målar de slutliga bilderna i ungefär 20 % större format än boken ska bli.

Illustrationer och skisser till boken
Molly och Kelenken (Schildts&Söderströms, 2021)

MARIA SANN:

” Tekniken talar ett eget språk

Kuvert och
allehanda
lappar fylls av
Maria Sanns
skisser och
illustrationer.

Illustration ur
Bokstavsvärldar
(Förlaget, 2021)

MARIA SANN har debuterat i år med två böcker. *Främlingar* med text av Malin Klingenberg är ritad helt digitalt medan *Bokstavsvärldar* med text av Henrika Andersson är ett ymnighetshorn med en massa olika analoga tekniker från collage till akvarell och bläck.

– Att skapa två bilderböcker samtidigt var ganska skrämmande, jag kände mig osäker på hur processen skulle utspela sig. Jag valde att arbeta digitalt med *Främlingar*. Det kändes tryggt då det är lättare att göra ändringar i den digitala bilden.

Sann säger att tekniken talar ett eget språk. Uttrycket i olika tekniker innehåller

massvis med tyst information som bildens läsare kan snappa upp.

– En suddig katt tecknad med ritkol är en helt annan person än en katt i slät vektorgrafik.

– Varje material har en egen känsla. Blyerts är mjukt och ganska lydigt. Jag skissar gärna med en breda grafitstift, man får fram form och textur med relativt enkla grepp. Kol kan samtidigt vara väldigt starkt och dominerande och skört och svagt. Vat-färgar är fulla av överraskningar.

Sann skissar oftast upp sina bilder på papper.

– Skisser får bli till på kuvert, kvitton och mindre papper. Ibland blir det detaljer och ibland funderar jag på formen uppslag

för uppslag. Jag låter idéerna flöda ganska fritt. Efter en tid gallrar jag bort sånt som sticker ut eller inte fungerar.

Hon brukar planera en färgskala för boken och en för varje karaktär, men låter möjligheten för ändringar finnas kvar.

– I början är det skönt att jobba ensam, men efter en tid gör det gott att samtala om bilderna med de andra i arbetsgruppen. Vissa bilder blir klara genast och andra gör jag om och om och om och om i hundra varv.

Sann vill gå vidare från uttrycket i *Bokstavsvärldar* och i framtiden illustrera en hel bok i analog teknik.

–Jag skulle gärna illustrera mera med tredimensionella föremål som är infogade i tvådimensionella bilder.

Det digitala hantverket

MED DE DIGITALA ritprogrammen kan illustratören trolle fram blyertsstreck, akvarellfläckar och naturliga bläcklinjer. Inte ens ett tränat öga kan alltid se om en bild är digitalt eller analogt framställd. Är det då någon skillnad hur bilden har kommit till?

Maria Sann anser att digital illustration är ett material i sig.

– Det digitala skapandet är ett hantverk som är mycket likt det analoga. Mina bilder innehåller analoga material så som käppar och skannade tidningar, säger hon.

Hannamari Ruohonen gillar att det är snabbt att jobba digitalt då många steg i processen faller bort.

– Utmaningen är att det är lätt hänt att man gör bilderna för perfekta, säger Ruohonen som illustrerat tre böcker digitalt.

Det är alltså svårt att veta när man ska sluta fila på bilden.

Lena Frölander-Ulf jobbar digitalt när hon ska färglägga och finslipa bilderna. Men skissar, det gör hon tillsvidare för hand.

– Jag tror jag behöver känslan av penna mot papper för att komma på nya idéer, säger hon.

Christel Rönns färglägger ofta digitalt.

– Man kan få en digital illustration att se handritad ut. För mig är det inte det som är frågan. Jag tycker om att jobba med penna, pensel och riktigt papper. Jag är något av en materialfreak, jag älskar att känna på olika material, papper, ytor och penslar ... Jag vill kunna välja bland hårda och mjukare blyertspennor. Kunna prova olika brett till bläckpennor och olika sorter av bläck eller tusch. Det är något jag inte får ut av en digital ritskiva. Den digitala delen underlättar och gör arbetet snabbare, men jag kommer aldrig att lämna bort den "handgjorda" delen.

Cara Knuutinen har börjat leka med ritprogrammet Procreate på sin ipad.

– Det kommer jag att prova på i mitt nästa projekt, men jag kommer inte att lämna det traditionella, utan kombinera de här två teknikerna, säger hon.

Skillnaden mellan digitalt och analogt är hårfin, säger Hannamari Ruohonen.

– Illustration handlar om motiven bakom bilderna: karaktärerna, spänningarna, kompositionerna, inte tekniken i sig. Om man kan bygga upp en bild digitalt, kan man göra det analogt också.

Analog illustration: Bilden görs för hand. Sedan skannas bilden så att man kan finjustera eller jobba vidare med den på dator.

Digital illustration: Bilden görs på dator eller ritplatta. Vanliga program är Photoshop och Procreate.

FÄRBBOTTNEN TILL DEN HÄR ARTIKELN ÄR GJORD I PROCREATE, MED APPLE PENCIL PÅ EN IPAD PRO. / LFU

ETANA EDITIONS:

Bildberättande är vår passion

När Jenni Erkintalo och Réka Király grundade förlaget Etana Editions, fick det finländska barnboksflåtet en aktör med ett starkt kunnande i bildberättande.

Réka Király och Jenni Erkintalo kollar igenom Hannamari Ruohonens original till boken *Ei Rane, ei!*

PÅ DE FLESTA FÖRLAG är förlagsredaktörerna så kallade textmänniskor, men duon bakom Etana har sin bakgrund i formgivning. Det syns i deras sätt att jobba med bilderboksmanus.

Författare är vana vid att de får hjälp av en förlagsredaktör när manuset ska bli en bok. Delar av texten flyttas, språket slipas och en del text stryks för att helheten ska fungera. Illustratören får oftast en färdig text att jobba med och det är ovanligt med detaljerade kommentarer och stöd under illustrationsprocessen. Király och Erkintalo har vänt den här processen upp och ner: texten och bildmanuset bearbetas samtidigt på berättelsens villkor.

– Vi varnar alltid bokskaparna om att det börjar nu, säger Réka Király.

– Att koka ner berättelsen till 32 sidor kräver flera varv av bearbetning, säger Jenni Erkintalo.

– Och det är en jättetuff process, fortsätter Király.

På Etana har boken en formredaktör, som är antingen Erkintalo eller Király, och en skild förlagsredaktör som har ansvar för texten. Erkintalo och Király gör en resumé med tankar kring hur de vill utveckla manuset och ger det till textredaktören. Illustratören får förutom resumén även feedback på bilderna.

– Vi erbjuder ofta manus som har text och några bilder. Tillsammans med illustratören skapar vi en hel berättelse utgående från bilderna. Vi lägger oss inte i illustratörens stil utan vi jobbar med hur bilderna för berättelsen framåt. Vi kan jobba med beskrivningar, övergångar från bild till bild och med rytmen i helheten, förklarar Erkintalo. Finns det till exempel något i texten som bättre kan berättas i bild?

Inte längre ensam med bilderna

– Vi lägger oss i allt, säger Erkintalo och skrattar.

Réka Király är illustratör och grafisk formgivare. Hon är född i Ungern och bor och verkar nu i Helsingfors.

Jenni Erkintalo är illustratör och grafisk formgivare.

Etana Editions grundades 2014. Barnboksflåtet har gett ut ca 60 böcker, och översättningsrättigheter till böckerna har sålts till 18 språkområden.

Illustrationer ur boken
Oman maan mansikat
© Aino-Maija Metsola
& Etana Editions, 2020

– Vi är superjobbiga, fortsätter Király. Men illustratörerna har varit nöjda. – Illustratörerna har berättat att de tidigare blivit ensamma med sina bilder. När de får stöd i processen blir boken bättre, säger Király.

Redaktörerna vill ändå inte att bokska-parna ska börja må dåligt – kritiken måste vara konstruktiv. Kritiken fungerar bäst i ett tidigt skede av processen. Om det finns mängder av färdiga bilder kan det kännas hemskt att lämna bort en favoritbild.

– Illustratören måste förstå att alla förändringar görs för hens bästa. Då kan hen känna sig trygg och kan leta efter sina egna gränser och vara nöjd med slutresultatet.

Király och Erkintalo har upptäckt att samma mönster återkommer i varje bokprojekt: inledande entusiasm – process – misströstan – lösning – slutraka – finslipning – glädje/tomhet när boken kommer ut.

Gör inte "prisvinnare"

Etana Editions utgivning har uppmärksamats för sin kvalitet. De har varit nominerade till ALMA-priset och Bologna Best Children's Publisher of the Year-priset. Förra året fick de statens pris för barnkultur. De årliga Vackraste böckerna-prisen har formligen regnat över deras böcker. Men:

– Vi har aldrig som utgångspunkt att göra en "prisvinnare". I Finland ses illustration ofta som konstnärligt skapande, men det att en bok är visuellt stark betyder inte att det är en fungerande bok. Målgruppen kan glömmas bort och då intresserar den inte barnen, säger Király och fotsätter: Illustration är inte bildkonst, det är forgm-givning. Illustration har en funktion och det är att betjäna berättelsen och budskapet.

Verktyg hjälper illustratören

Varje illustratör har sitt eget sätt att jobba fram en bok från råmanus. Till exemple kan man skissa upp berättelsen på en story-

board. En bilderbok har oftast 32 sidor. En storyboard är ett papper där de här sidorna har grupperats till uppslag. Texten delas upp på uppslagen och bilderna skissas upp. MERA publicerar ett storyboardverktyg på sidan här intill.

– Det är ett bra verktyg. Man ser bildvinklarna. Gör jag samma bild om och om igen? Det är lätt att skala och flytta på delar i en storyboard, berättar Erkintalo.

Hennes bästa tips är att läsa texten högt under hela processen.

– Det är den trötta förälderns ögon som läser barnböcker. Texten måste kännas bra att läsa.

En annan bra övning är att rita berättelsens karaktärer i olika situationer: när de äter, springer, dansar eller sover.

Ett finslipat slutresultat är viktigt. Textredaktören går igenom texten väldigt noggrannt innan boken går i tryck. Det kan gå mycket tid till att finslipa bokens illustrationer och formgivning.

– Men ett litet fel måste finnas i varje bok, påminner Erkintalo.

MAIJA HURME
Skribenten har gjort en bok, *Yksinäisten saarten kartasto*, med Etana Editions.

Illustration ur boken *Rosie springer*
© Marika Maijala & Etana Editions, 2019

MANUS En text som är grovt uppdelad på uppslag. Ett bilderboksmanus kan bestå av endast text eller ha text och några bilder.

STORYBOARD En ritad plan över hur text och bild kommer att fördelas på det antal sidor som finns till förfogande.

REDAKTÖR Person vars uppgift är att förädla manuset tillsammans med författaren och illustratören.

OMSLAG

GÖR DIN EGEN

Storyboard

En bilderbok har ofta 32 sidor, alltså 15 uppslag + omslag. Det första uppslaget brukar ha information om upphovspersoner och förlag samt bokens titel. Berättelsen brukar sluta på nästsista uppslaget.

UPPGIFT:

Skriv en berättelse eller låna en gammal saga. Planera en storyboard.

TTITELSIDA (FÖRSÄTTSEBLAD)			BERÄTTELSEN FÖRJAR				
MITTUPPSLAG			BERÄTTELSEN SLUTAR				

EFTERSÄTTSEBLAD:
TAPET ELLER STÄMINSBILD

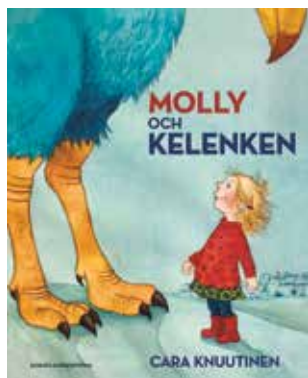
I ROLLEN SOM KATTUGGLAN:
KATARINA GÄDDNÄS
PORTRÄTTFOTOGRAFER:
SE RESPEKTIVE FÖRLAG

Kattugglan från Bokskogen intervjuar årets författare och illustratörer om alla nya böcker som utkommit 2021.

MOLLY OCH KELENKEN

Text och illustration
Cara Knuutinen
Schildts&Söderströms

Läs mer om Caras
illustrationer på
sidan 10!

Det är leksaksdag på dagis. Molly har med sig Doggy. Hugo har med sig en fågel som heter Kelenken. Sådana fanns på dinosaurietiden. Då de går ut glömmar Hugo Kelenken efter sig. Tur att Molly märker det och kan ta hand om den. "Jag vill vara din", viskar Kelenken.

Molly och Kelenken är illustratören Cara Knuutinens debut som författare. Det är ett hisnande äventyr där Molly försöker hålla jämna steg med Kelenken, som inte bryr sig om dagis-stängsel eller regler.

Hur var det att första gången både illustrera och skriva texten?

– Det var jätteroligt, för då hade jag möjlighet att omforma och leka med både text och bild. Jag jobbade lite turvis med bådadera och ändrade och lade till an efter hur berättelsen tog form. Ibland hade jag en stark vision av hur en bild skulle se ut och texten byggdes upp runt det och emellanåt var det tvärtom. Jag började ändå med att skriva en grundberättelse, som jag sedan utvecklade och ändrade.

Vad hade du för favoritleksaker när du var liten?

– Jag hade många leksaker jag tyckte om, men min käraste favoritmjukis var en

elefant som heter Rosi. Den sitter fortfarande på min bokhylla i mitt arbetsrum.

Tänker du att vi är många som skulle behöva en Kelenken som tänjer på gränserna?

– Nja, kanske man inte behöver tänja på gränserna, men det är ju bra att ha någon som stöder och peppar en då man känner sig osäker eller ensam. De flesta av oss har väl haft ett mjukisdjur som vi pratat med och som tröstat oss. Molly avser ju inte att göra något fel, men ibland finns det bara dagar då allt inte går som planerat. Och visst är det ju bra att göra sig hörd och göra sådant som känns bra för en, men då får det nog inte bli på någon annans bekostnad eller vara något oärligt.

ÄR DET JAG?

Text Sanna Sofia Vuori
Illustration Anne Vasko
Förlaget

När det lilla barnet går på promenad stöter hen på en rad spännande ting. Något ulligt och gulligt! Är det jag? Någon som luktar lera! Är det jag? Nej, det var ju ett moln och en lerig groda. En bok om att modigt bege sig ut för att titta, känna och smaka på världen. Och om att få komma hem till en trygg famn om kvällen.

Vad har ni hittat för skatter när ni själva varit ute på promenad?

Anne Vasko: Jag älskar att gå längs stigar, skogsvägar, vägrenar, havsstränder och parker och samla på små skatter: fjädrar, fickstenar, växter. Men det som är viktigare än samlandet är att få röra sig från en plats till en annan och undersöka naturens egna meddelanden och färger. Jag samlar på stämningar och lägger dem på minnet.

Sanna Sofia Vuori:

Jag har hittat illustratören Anne Vasko då jag strosade runt på Bokmässan 2019. Så har jag hittat de vackraste ängsblommorna denna sommar! Och en gång hittade jag en hemlig låda på varuhuset Stockmann. Jag förvarade skatter i den några år. Mitt på Stockmanns. Det är ganska osannolikt och kräver lite extra tur och skattletarförmåga, tror jag.

Är det ett annat sätt att skapa bok när man gör det för de allra yngsta läsarna?

Anne: Jag har redan länge tänkt att jag som illustratör gör bilder för människor, och litat på att bilderna tilltalar personer i olika ålder. När man läser för ett litet barn kan det hända att också äldre barn deltar i lässtunden. Jag hoppas att det kan bli en gemensam stund och en delad erfarenhet. **Sanna:** Varje ord och varje bokstav blir viktigare än någon annanstans. Och att få med både den som läser och den som blir läst för är ju viktigt.

Har arbetet med den här boken förändrat ert sätt att se på omvärlden?

Anne: När jag har varit ute på promenad har jag kommit ihåg att också titta upp på himlen och förundrat mig över marken som finns under mina fötter. **Sanna:** Mest på språk och nyans, som ju båda är en viktig del av omvärlden. Att jobba med Anne har varit en härlig möjlighet där allt är möjligt!

FAKTA OM PAPPOR

Text Oskar Kroon
Illustration Jenny Lucander
Förlaget

Vad gör pappor hela dagarna? Hurdana är de? Hur ska man handskas med dem så de inte blir arga och surar och svär? Ett samtidsportätt av samspelet mellan pappor och barn av två prisbelönta bokskapare.

BORDE PAPPOR FRIDLYSAS?

Var föddes idén till den här boken, Oskar Kroon?

– Om jag som vuxen tänker på fakta så tänker jag mest på statistik. Om jag var forskare och skulle skriva en faktabok om pappor skulle jag behöva jättemånga pappa-exemplar för att dra några slutsatser. Men barn jobbar ofta lite snabbare. De tittar på sin pappa, ett enda exemplar, och tänker att sådär fungerar pappor. Därför ville jag skriva en faktabok ur ett barns perspektiv. Pappor tycker jag är ett intressant forskningsämne. De är ganska vanliga, men var och en är ändå på något sätt hemskt exklusiv. Kanske borde de fridlysas?

Hur var det att samarbeta med en illustratör?

– Hemskt roligt! Texten var mer eller mindre klar när Jenny började med sina bilder. Så jag har ganska mycket suttit vid sidan av och fått se glimtar av en hel värld som vuxit fram. Humorn i bilderna stämmer så bra med tonen i texten. Sen har det varit lite frustrerande att just sitta vid sidan av. Som att jag mest tittat på när Jenny har jobbat. Hon jobbade i alla fall på bra!

Vad var den största utmaningen med den här boken, Jenny Lucander?

– Så här i efterhand känns det som om arbetet i våras flöt på ganska lätt och smidigt. Men vid närmare eftertanke – visst hade jag en jobbig kreativ svacka då allt jag åstadkom kändes platt, jag kasserade bild efter bild, satt en lång period och kände mig usel som illustratör. Men efter ett upplyftande möte med Oskar (författaren) och Sara (redaktören) och ett telefonsamtal med Amanda (redaktör)

kände jag mig som en ny konstnär och arbetet rullade plötsligt smidigt på igen. Tur att man är ett team och kan få stöd av andra!

Du jobbar i blandteknik, hur går det till rent praktiskt?

– Jag använder mig av flera olika tekniker, redskap, papper och dessutom datorcollage. Jag använder både blyertslinjer, färgpennor, färgsjok i akvarell och akryl. Om jag t.ex.på ett uppslag ska avbilda ett barn och en pappa i ett kök där det förbereds morgonmål gör jag karaktärerna skilt för sig. Jag ritar också möblerna, maten, köksskåpen som separata bilder. Sen skannar jag in alla delarna och pusslar ihop dem i Photoshop, lite som om jag skulle inreda ett dockskåp. På detta sätt kan jag prova mig fram till vad som blir bäst just på detta uppslag utan att bli tvungen att rita om alltihop ifall jag skulle göra något fel.

EN UNDERBAR MAMMA

Text Katarina von Numers-Ekman
Illustration Lotta Fors
Schildts&Söderströms

Ebbas granne Mirabell har en underbar mamma. En sån som sover i kojor och kramas och doftar äppelschampo. Men Ebbas egen mamma bara städar och grälar. Det hjälper inte att Ebba och Lillasyster Björn ordnar morsdagsprogram. En underbar mamma är en berättelse om att önska sig en annorlunda mamma än den man råkat få. Och om att känna att också hon kan vara underbar ibland.

Hade du någon kompis som hade en underbar mamma, Katarina von Numers-Ekman?

– Jag minns tydligt från min barndom vilka föräldrar som faktiskt ville lära känna sina barns kompisar och vilka som inte var så intresserade. Mina kompisar hade mammor av alla tänkbara slag, alla underbara på sitt eget sätt. Men idén till den här boken kommer faktiskt från minnet av hur bra det kändes för mig när min egen mamma visade att hon tyckte om mina vänner.

En hurudan mamma skulle du själv vilja vara?

– Hur man talar och betar sig med varandra inom familjen är det viktigaste som finns och jag vill vara en mamma som älskar utan förbehåll och inte skuldbelägger någon. Ibland är det svårt att leva upp till det, men jag påminner mig om att det inte räcker att man älskar, man måste visa det också.

Hur ser en underbar mamma ut, Lotta Fors?

En underbar mamma kan se ut hur som helst! Jag tror alla har sina egna bilder av hur en underbar mamma ser ut.

Vad var de största utmaningarna med de här illustrationerna?

– Eftersom det här var första gången jag gjorde en barnbok så var hela processen ny för mig. Därför var jag lite osäker på vad som förväntades av mig och hur jag skulle planera allt. Men som tur har samarbetet mellan mig, Katarina och redaktörerna Anna och Karin på Schildts & Söderströms gått väldigt fint. Sen kan jag vara lite av en tidsoptimist och tror jag ska hinna med mycket mer än vad jag egentligen gör. Nästa gång ska jag planera in mera tid för hela processen!

OM DU MÖTER EN BJÖRN

Text **Malin Kivelä & Martin Glaz Serup**
Illustration **Linda Bondestam**
Förlaget

Alla har någon gång varit på scoutläger, i bärskogen eller på utflykt och blivit rädd för att möta en björn. I den här boken ger **Malin Kivelä** och **Martin Glaz Serup** råd till ett barn som verkligen möter en ...

Är ni rädda för björnar, Malin Kivelä och Martin Gaz Serup?

Malin: Nej, jag är inte rädd för björnar. Tvärtom hoppas jag i smyg att jag ska råka på en björn när jag går ut i skogen. Speciellt nu när jag vet exakt hur man ska göra. Jag har sett rävar, hjortar, huggormar, havsörnar och en gång en natt: en järv i ett träd! Men inte skymten av en björn. Jag borde kanske vara lite mer rädd för dem. Jag har kanske inte insett hur stora de är och att de faktiskt kan vara farliga. Jag är ju en stadsbo och mitt förhållande till naturen är nog lite orealistiskt. Det är ju möjligt att om jag verkligen såg en björn så skulle jag

glömma alla våra egna goda råd och bara börja springa eller klättra upp i ett träd ...
Martin: Jeg har aldrig været bange for bjørne eller tænkt særligt meget på at de findes (jeg bor i Danmark! Her har vi ingen bjørne) før jeg skrev denne bog. Nu synes jeg faktisk at de er lidt uhyggelige ...

Hur kom ni på idén till den här boken?
Malin: Vi träffades på debutantseminariet i Biskops-Arnö 2003. Martin är en stor Finlandsvän och en gång hade han besökt ödemarken och läst en broschyr om hur man ska göra om man möter en björn. Han beklagade sig över att det stått att björnen kan allt bättre än vi. Vi kom på att vi åtminstone kan t.ex. skriva på dator bättre än björnarna. Vi tänkte att vi borde göra något av detta. Kanske en barnbok?

Långt senare sågs vi i Köpenhamn, drack kaffe och skissade upp en plan för björnboken. Sen mejlades vi hysteriskt i några veckor och texten var klar. Vi ville absolut att Linda Bondestam skulle illustrera, men hon hade tid först några år senare. En lång och lätt process!
Martin: Jeg tror det hele begyndte med at Malin og jeg havde læst sådan en brochure

om hvad man skal gøre hvis man møder en bjørn, og det virkede jo faktisk som om man ikke kunne stille noget op, som om bjørnen virkelig var bedre til alt ... Det lavede vi sjov med, og udaf det voksede idéen til bogen frem.

Finns det något djur du är rädd för, Linda Bondestam?
– Oj, det finns ett helt gäng: Jag är ingen stor vän av ormar, speciellt stora strypsorten. Rädslor är ju irrationella så jag är rädd för att bli uppäten av en krokodil och trampad på av en flodhäst (har hört att de är Afrikas farligaste djur), eller biten av en komodovaran, man lär ska dö hux flux av blodförgiftning. Så finns det dessutom en massa hemska parasiter som ger en vidriga sjukdomar. Annars är jag en sällsynt stor djurvän!

Du har ritat många djur, har du någon favorit?
– Axolotlen som är huvudperson i *Mitt bottenliv* är nog mitt älsklingsdjur!

PLATS PÅ JORDEN

Text **Maija Hurme & Lina Laurent**
Illustration **Maija Hurme**
Schildts&Söderströms

” HAR DU EN EGEN PLATS PÅ JORDEN? ”

Maija Hurme: Mitt trädgårdsland har under åren vårdat mig mer än jag har vårdat det. De senaste åren har det också blivit ett litet (och aningen kaotiskt) laboratorium för grävfri odling. Jag har fått vända ut och in på allt som jag tidigare vetat om att odla. Jag har läst massor av böcker om grävfri odling, om jordhälsa och klimat. Det finns ingenting roligare än att lära sig nytt! Och det inger hopp i klimatkrisen: Det finns massor som helt vanliga hobbyodlare kan göra, för att inte tala om vad större jordbruk kan göra för att minska koldioxidutsläppen och göra odlingsmarkerna till bättre kolsänkor.

På vilket sätt samarbetade ni?
Maija och Lina: Vi träffades på Majjas kolonilott och funderade på allt som skulle med i boken. Den första manusversionen skrev vi tillsammans, parallellt och om vartannat. Vi jobbade i samma dokument på nätet, den ena skrev ett stycke, den andra fortsatte och så ändrade vi i varandras texter. Maija ansvarade för det visuella.

Hon besökte biodlingen och var med och granskade kuporna. Vi var i kontakt med forskare och läste forskningsrapporter, artiklar och böcker för att få faktabitarna korrekt. I slutskedet tog Lina ett större ansvar för faktagranskningen medan Maija jobbade med illustrationerna.

Har ni en "plats på jorden"?
Lina: Min viktigaste plats är den där min familj finns. Det kan vara nästan var som helst. En särskild plats är vår stuga i Parkkuu i Kuru. Där har vi vår biodling och på somrarna också får och höns. På det gamla torpet syns spåren efter tidigare invånare. Vi äter rabarber, äpplen och bär från plantor, träd och buskar som de tidigare invånarna Anni och Väinö planterade.
Maija: Det finns nog inte bara en plats, utan många olika. En del ställen är viktiga för familjen, andra bara för mig. Ofta har ställena som känns bra att vara på gammal skog eller karga klippor. En bra plats är en sån där man kan sätta sig med en matsäck och äta tillsammans, till exempel under en kajaktur eller en liten utfärd.

Vad betyder odling för er?
Lina Laurent: För mig betyder det bland annat att se livet utvecklas, från frö till en blomma eller ätbar växt. Det betyder att få en insikt om hur maten vi äter blir till, vad som krävs för det och hur känslig denna process är för vädret och på lång sikt klimatet. Mer konkret betyder odlingen att jag kan gå ut och plocka sallad och örter till middagen eller bär för att koka sylt.

FRÄMLINGARNA

Text Malin Klingenberg
Illustration Maria Sann
Schildts&Söderströms

Vi ska få främlingar, berättar Linnea. Främlingarna luktar konstigt och tuppar av utan förvarning. De är rädda för folk. Men de är ganska gulliga, särskilt när de rapar. Man förstår inte vad de säger, men man ska inte prata med främlingar, så det kanske inte gör så mycket.

Var fick du idén till den här boken, Malin Klingenberg?

– Idén fick jag när min yngsta dotter kom hem från dagis och ville försäkra sig om att det heter femlingar när man får fem bebisar på en gång. En av hennes vänner hade nämligen påstått att det heter främlingar. Jag tyckte det var både roligt och talande. Att möta sin bebis för första gången är ju faktiskt att möta en främling. Jag försökte föreställa mig hur det skulle kännas att få femlingar, ett helt gäng med främlingar alltså. Samtidigt funderade jag på hur länge ett missförstånd kan pågå, och sen blev det en sån här berättelse.

Ja, vad tänker du, borde man akta sig för främlingar?

– Jag tror att det ligger i människans natur att vara avvaktande inför det som är obekant. Att inte rusa huvudstupa in i det okända är en form av självbevarelsedrift. Samtidigt är vi människor både nyfikna och helt beroende av andra människor. Om vi aktar oss för alla främlingar blir vi väldigt ensamma i längden. Själv är jag mer nyfiken än rädd. Hittills har det aldrig varit en dålig sak.

Hur var det att samarbeta med författaren, Maria Sann?

– Det har varit kul att jobba med Malin, hon är ett stenhårt proffs på bokbranschen

och eftersom jag själv är helt ny kändes det tryggt att jobba ihop. Vi hade en hel del distansmöten där vi kunde bolla idéer och fundera på innehållet och dessa har utvecklat mig som skapare enormt.

Vilka var de största utmaningarna med att illustrera boken?

– Vi hade en översättning av texten innan bilderna var klara och då fick jag möjligheten att skapa bilderna så att de fungerar ihop med båda versionerna. Eftersom Främlingarna blev Viisi hauvaa på finska gällde det att få in en hel del hundar för att stöda den finskspråkiga läsarens upplevelse, på ett sätt som inte rubbar den svenska versionen som ju aldrig nämner några hundar. Det var lite knepigt men resultatet blev ganska bra, tack vare utmaningen.

BOOKSTAVSVÄRLDAR

Text Henrika Andersson
Illustration Maria Sann
Förlaget

Bokstavsvärldar är ett experimentellt språklaboratorium. **Henrika Anderssons** dikter är överraskande och vilda. Spännande ord, allitteration och rim bjuder in till högläsning och i bilderna finns något att upptäcka för barn i olika åldrar. För varje ny bokstav öppnar sig en hel värld. Bilderna breder ut sig på stora uppslag och **Maria Sanns** sammelsurium av tekniker uppmuntrar läsaren att testa själv.

Läs mer om Marias illustrationer på sidan 12!

Det finns många bokstavsböcker, hur var det att skriva en egen, Henrika Andersson?

– När jag växte upp tänkte jag att varje bokstav har sin egen värld, och att nu få gå in i dem igen var både roligt och nytt.

Har du någon favoritbokstav som sitter extra skönt i munnen?

– Jag gillade särskilt att fantisera om G som är både grottig och guldig! Och X var ganska utmanande och kändes xtra att hitta in i.

Du använder många olika tekniker, vilken är din favorit just nu, Maria Sann?

– Jag älskar att blanda olika tekniker, så min favorit är nog collage, eftersom den går ut på att sätta ihop olika tekniker.

Har du en bokstav du tycker är extra fin?

– Jag älskar den kyrilliska bokstaven Жuttalas som zh, eller Ж

NI ÄR INTE MIN MAMMA

Text **Frank Furu**
Illustration **Linda Bondestam**
Förlaget

Aysha har kommit ensam till ett främmande land, Finland. Hon bor på en flyktingförläggning med andra barn. Ibland säger de andra i skolan något dumt och hon hittar inte orden att svara. De vuxna försöker sitt bästa, de lagar mat och dukar ut och pratar och stryker en över håret. Men de är inte mamma.

Förebilden till Aysha är ett av de ensamkommande flyktingbarn som Frank Furu har jobbat med.

Hur var det att skapa text av dina arbetserfarenheter, Frank Furu?

– Efter att ha arbetat med ensamkommande flyktingbarn i nästan 10 år stängdes vårt boende ner. Det kändes som att historien inte kunde sluta så tvärt, utan borde få leva vidare på något sätt. Alla upplevelser, erfarenheter och känslor från alla människor skulle bearbetas. Eftersom jag ville jag ge något tillbaka till alla barn som berikat mitt liv, kom väldigt naturligt för mig att skriva om det.

Vad har du för tankar om det här med sår som aldrig läks och saknad som aldrig försvinner?

– Jag tror alla människor känner saknad och sorg någon gång under livet. Men saknad eller sorg är väl en biprodukt av kärlek. Så saknar du någon som gått bort eller någon du inte kan vara med just nu, så betyder det väl bara att du älskar hen väldigt mycket.

Hur var det att arbeta med Franks text, Linda Bondestam?

– Texten berörde mig djupt första gången jag läste den. Speciellt sedan den stora flyktingvågen 2015 har jag hoppats få göra en bok med det här temat. När jag väl började teckna var jag lite bekymrad över att jag skulle illustrera Somalia och vardagen på ett flyktingboende jag själv inte upplevt, men jag har gjort mängder av research och dessutom har både Frank och några av barnen som boken inspirerats av kunnat hjälpa.

Har saknad en färg?

– Den borde ha det, jag har känt att det är så konstigt att världen fortsätter vara lika färggrann som vanligt när någon man tyckt mycket om inte finns i ens liv längre. I boken har jag använt en färgskala som är ovanlig för mig, där finns mycket jordiga toner och väldigt lite vitt.

VILKEN ÄR DIN FAVORITPLATS I BORGÅ?

ABC I BORGÅ

Text och illustration
Filippa Hella
Kulturhuset Grand

Borgå fyller 675 år och det firas med en ABC-bok där intressanta platser, gator och gränder i staden presenteras.

Vad var roligast med den här boken, Filippa Hella?

– Roligast var att äntligen förverkliga en idé från 1990-talet. Pandemin och alla promenader gjorde att jag grävde fram mitt gamla häfte och började skriva texterna.

Vilka var de största utmaningarna?

– För vissa bokstäver var det svårare att hitta något att skriva om. Men även de svåraste lyckades jag lösa till slut.

Om du måste välja en plats, vilken är er favoritplats i Borgå?

– Borgbacken och hela dess omgivning. Där har jag lekt som barn och älskar att promenera där även idag.

FIDEL
OCH JAG
I STORSTAN

Text & illustration
Lena Frölander-UIf
Förlaget

I storstan kissar hundarna på stolpar. Fidel tycker inte om att kissa på stolpar. Överallt är det buller och blinkande ljus och i hundparken piskar luspudlarna olycksbådande med svansarna.

Fidel och jag i storstan är sista delen i en bilderbokstrilogi om rädslor. Boken är en fristående fortsättning på *Pappa, jag och havet* (2018) och *Jag, Fidel och skogen* (2016).

Läs mer om Lenas illustrationer på sidan 6!

Du har nu skrivit tre böcker med temat rädslor. Var du rädd som barn?

– Lite, men inte mer än många andra. Min bästis var super-modig, så kanske kände jag mig räddare än jag egentligen var, när jag jämförde mig med henne. I tonåren bodde jag ofta ensam på vår sommarstuga och ibland var jag skraj, men jag märkte ju med tiden att jag överlevde också de hemskaste nätterna.

Om du måste välja, vad är läskigast: storstan, havet eller skogen?

– Absolut storstan! Jag är inte rädd för mörka skogar eller vilda djur. Jag är van vid havet och små båtar på stora vatten skrämmer mig inte heller (utom stora färjor i stormnatt, det är läskigt). Men mest är jag rädd för stora folkmängder, trängsel och oberäkneliga våldsamma människor. Fast de allra flesta är ju snälla. Men ändå.

Vad är det bästa och det jobbigaste med att jobba med skrapkartong?

– Det tar sån himla tid. Det är döttrist att skrapa sig igenom alla de där prickarna. Men sen blir det ju helt annorlunda än allt annat jag provat. Så myllrande, prasslande och spännande.

MUMINDALENS
ALFABET

Text Annika Sandelin
Illustration Tove Jansson
Förlaget

En ABC-bok med Tove Janssons älskade Mumintroll, okända knytt och andra spännande karaktärer. Barnboksförfattaren och poeten Annika Sandelin har skrivit en ny dikt för varje bokstav. Illustrationerna i boken är hämtade ur Tove Janssons originalverk.

Hur var det att ta sig an uppgiften att skriva abc-dikter om Tove Janssons Muminkaraktärer, Annika Sandelin?

– Först var det nervöst för muminvärlden har alltid varit så viktig för mig att jag var livrädd att befläcka den med usla dikter. Men när jag kom på idén att använda samma mått som i Hur gick det sen blev jag inspirerad och då blev det plötsligt bara roligt.

Vilken bokstav var svårast att skriva till?

– Dikten till bokstaven I som handlar om hemulen som är fångvaktare i Farlig midsommar kämpade jag länge med.

Har du någon favoritbokstav? Varför just den?

– En av mina egna favoriter är W, dikten om Mumins förfader. I den leker jag med gammal svensk stavning och ord som innehåller bokstaven w.

Läs mer om Annika Sandelins strapatser i Mumindalen i samtalet på sidan 40.

Läs mer om Christels illustrationer på sidan 8!

PRILLA OCH
DET FARLIGA
FYNDET

Text och illustration
Christel Rönns
Förlaget

En dag hittar Prilla ett mycket märkligt fynd i skogen. "Det är något mycket ORIGINELLT", säger Prilla, som är en mus av stora ord. Kanske det rentav är något farligt? Kameleonten Joji tycker att han har sett vackrare färger och haren Jinko får syn på ett monster med hemska långa tänder och jättelika öron. Tillsammans försöker djuren klura ut vad en spegel egentligen kan användas till! Boken är del två i en serie, där den första delen heter *Jinko och det finurliga fröet*.

Hur fick du idén till den här boken, Christel Rönns?

– Jag hade länge vridit på idén om att djuren hittar ett främmande föremål i skogen. Föremålet skulle vara något som vi alla känner igen, men för djuren skulle det vara främmande och kanske lite skrämmande. Men det tog sin tid innan jag kom på vad föremålet skulle vara för något.

Vad är svårast med att illustrera speglar?

– Kanske det egentligen inte är så väldigt svårt att illustrera speglar. Det jag tänkte på i min bok, var att inte alltför tydligt i bilderna visa att det är en spegel. Att mindre barn skulle få fundera lite innan de inser att föremålet är en spegel.

Kan man tänka att också en bok kan vara en spegel?

– Det tycker jag att man kan. Alla upplever ju saker på så olika sätt, beroende på sina egna erfarenheter. Böcker och all anna konst speglar på sätt och vis tillbaka dina känslor och upplevelser. Samtidigt ger de kanske dig en annan synvinkel på saker och ting.

**KOMPISDECKARNA
LÖSER
PAKETMYSTERIET**
Eva Höglund
Boklund/egenutgivning

Det är sommarlovets sista vecka. Andrea och syskonen Erik och Elise blir vänner med nyinflyttade Markus och tillsammans tillbringar de långa, soliga dagar på Kuppis utebad och i Idrottsparken.

När de hittar det första mystiska paketet är de inte säkra på om det är lek eller allvar, men då de får höra på nyheterna att nattliga tjuvar härjar i Åbo blir de fast beslutna att komma skurkarna på spåren.

Hur fick du idén till den här boken, Eva Höglund?

– Som barn älskade jag att läsa äventyrsböcker och jag började tycka att det inte riktigt fanns någon modern och realistisk äventyrsbok. Jag ville skriva om barn som jagar skurkar i en helt vanlig och verklig stadsmiljö och där viktiga ingredienser är sådana som nutidens barn är bekanta med. Därför innehåller boken också en hel del namn på tv-spel, musik, filmer, mobiltelefoner osv som är viktiga i barnens liv i dag.

Vad är fördelar och nackdelar med att lägga en berättelse i en konkret geografisk miljö?

– Fördelarna är att man får boken rätt så realistisk och att personer som bor i eller besökt Åbo (staden där boken utspelar sig) kan känna igen sig och kanske också blir intresserade av att utforska staden lite mer.

Nackdelar kan vara att barn som inte bor i eller besökt Åbo kanske inte tycker att boken är lika intressant, men å andra sidan kan de då tänka sig den geografiska miljön som fiktiv.

Vad har varit de största utmaningarna med den här boken?

– Bokens händelser kom väldigt lätt för mig, det var som ett enda långt äventyr som utspelade sig framför mina ögon och jag behövde bara skriva ner dem. Mer utmanande var det att få liv i personerna. Det kändes som att jag själv visste hurudana de var men det gällde att levandegöra dem för läsaren också.

**HUR FICK DU
IDÉN TILL DEN
HÄR BOKEN?**

**MIN
LILLA
HÄXA**

Sanna Mander
Schildts&
Söderströms

Harry är åtta år och snäll för det mesta. Men då och då blir livet krångligt på grund av hans lilla häxa. Häxan har nämligen en tändstickstrollstav och när hon svingar den kan Harrys byxor plötsligt börja klia, linssoppan smaka russinvälling och pappas nya flickvän visa sig vara en utomjording.

När häxan får tråkigt vill hon gärna att Harry ska vara med på något bus. Hon är envis och får med Harry på nästan vad som helst. Ibland ställer hon till det riktigt ordentligt, och då råkar Harry i knipa.

**SNUS-
MUMRIKENS
FISKEBOK**

Text Miina Mäki
Illustration
Anni Pöyhtäri
& Tove Jansson
Översättning
Annika Luther

Fiskarna har bott i vattnet mycket, mycket länge. De följde med den smältande inlandsisen och anpassade sig till det kalla nordiska klimatet. I Snusmumrikens fiskebok presenteras nästan hundra fiskarter. Boken är illustrerad med detaljrika artbeskrivningar och roliga illustrationer ur Tove Janssons böcker om Mumintrollet. Det är en guldgruva för stora och små naturvänner.

Börja läsa-serien:

**VIM OCH
GALONIS
KEVINS LAG
MORMOR MAI**

Text Malin Klingenberg
Illustration Margareta Sandin
Schildts&Söderströms

En ny, lättläst bokserie för barn som precis börjat läsa. Böckerna *Mormor Mai*, *Kevins lag* och *Vim och Galonis* är skrivna på tre olika nivåer så att alla nya läsare ska hitta en läsutmaning som passar dem.

Vad behöver man tänka på när man skriver för nybörjare, Malin Klingenberg?

– När man skriver för nybörjare ska det inte vara någon undertext, utan allt som händer i berättelsen ska stå tydligt utskrivet. Man ska gärna välja sådana ord som stavas lika som de låter. Och meningarna ska inte vara långa, eller krångliga att förstå.

Har du någon favorit bland karaktärerna?

– Eftersom karaktärerna inte bara finns i börja läsa-serien, utan också i läseboksserien Ordresan har jag skrivit om de här personerna sedan 2015, så jag börjar vara ganska bekant med dem vid det här laget. Jag tycker mycket om dem alla, faktiskt. Jag har inte hunnit fördjupa mig lika mycket i allas liv, men det brukar gå så att ju mer jag lär känna någon, desto bättre tycker jag om den. Paula hade jag svårt med i början eftersom hon är en riktig besserwisser, men efter att jag skrev om henne i ett helt år kändes det som om jag lärde känna henne bättre, och nu tycker jag riktigt mycket om henne, trots hennes mindre smickrande sidor. Sådana har vi ju alla, trots allt.

Vad tycker du är roligast med att illustrera, Margareta Sandin?

– Det är väldigt roligt och spännande att få ta del av en ny text och börja skapa bilder i huvudet och skissa fram dem. Alla skeden kan vara roliga ifall arbetet flyter på och det mesta blir något så när som man tänkt sig.

Måste illustratören alltid anpassa sig efter textförfattaren?

– Man bör alltid ha stenkoll på texten, för att inte missa viktiga ledtrådar om till exempel utseenden, ålder och miljöer. När man har den kollen kan man sen ta sig frihet att hitta på egna saker, bara de passar in i berättelsen; ju kortare och enklare en text är desto mer kan en illustratör spinna vidare på egna idéer.

Nytryck!

**VESTA-
LINNÉAS
SVARTASTE
TANKE**

Text
Tove Appelgren
Illustration
Salla Savolainen
Förlaget

Efter ett gräl sitter Vesta-Linnéa på sin privata sten i vassruggen. Där sitter hon länge och tänker sina svartaste tankar. "Jag är alltid den ensammaste", tänker hon. "De skulle inte ens sakna mig om jag dog!" Mellanbarnet Vesta-Linnéa undrar om det första barnet och babyn är mer omtyckta än hon. Hon funderar på sina känslor – är hon arg eller egentligen ledsen?

Boken utkom första gången 2008 och nominerades då till Finlandia Junior-priset.

**TOMTEFAR
TAR JULLOV**

Mauri Kunnas
Översättning
Ulrika Enckell
Förlaget

Har du nånsin grubblat över vad tomtefar och tomtenssarna gör när alla julklapparna delats ut och julen är som allra juligast? Jo, på Korva-tunturi-fjället, högst uppe i Finlands nordligaste hörn, inleder de sin väl-förtjänta semester!

MIKAEL, JAG OCH KARLSSONLIGAN

Text Jolin Slotte i samarbete med elever i Språkönätverket
Illustration Jenny Wiik har illustrerat boken enligt elevernas idéer
Marginal

En varm sommardag ser Saga och Mikael en man med mustasch gräva gropar i den nya fotbollsplanen. Mustaschmannen verkar leta efter nånting, men efter en stund ger han upp och kör iväg. Saga och Mikael bestämmer sig för att hitta det som mannen letar efter. De springer hem efter spadar och det blir början på ett äventyr.

Du har skrivit boken i samarbete med elever, hur har det samarbetet gått till, Jolin Slotte?

– Först hade jag skrivverkstad med skolorna i som ingår i Språkönätverket. Eleverna fick hitta på varsin figur som de skulle vilja läsa om. Utgående från figurerna skrev jag tre inledande kapitel till en bok. Klasserna röstade om vilket de ville jobba vidare med. Sedan besökte jag klasserna i tur och ordning och vi funderade tillsammans på hur berättelsen skulle fortsätta. Det blev som en stafett. Sedan har berättelsen redigerats för att den skulle bli enhetlig, logisk och rolig att läsa. Eleverna fick också kommentera efter hand. Det var viktigt för mig att eleverna skulle vara delaktiga från början till slut.

Har det hänt att du och eleverna haft väldigt olika åsikter?

– Jag tänker inte att det handlar om åsikter. Vi har alla haft idéer och tankar. Alla har

inte rymts med, eftersom en bok inte kan innehålla allt. Jag var först till exempel lite skeptiskt till att en karaktär skulle heta Ismo Laitela (som i såpan *Salatut elämbät*) och bo i London, eftersom det först verkade väldigt lösryckt. Men när vi kom på att det är en pseudonym personen använder på ett chattforum, tycker jag ändå det fungerade ganska bra.

Hur går det till när du hittar på en karaktär, hur den skall se ut, Jenny Wiik?

– Jag läser texten noga och genast vid första läsningen brukar jag få en viss bild i huvudet av hur figuren kunde se ut. Jag skissar lite, och dubbelkollar detaljer, som hur figurens kläder eller hårfärg beskrivs. Sen brukar författaren eller redaktören få se skisser i ett tidigt skede, och vi diskuterar om det är på väg åt rätt håll. För Mikael, jag och Karlssonligan fick skolbarnen se blyertsskisser av huvudfigurerna och ge feedback.

Vad har varit roligast med det här arbetet?

– Roligast var att se hur skolelevernas idéer fick leva i Jolins text, och dessutom hade jag väldigt kul när jag funderade på hur skurkarna skulle se ut. Överhuvudtaget är det bästa med illustration att få arbeta tillsammans med andra och skapa en gemensam berättelse.

”

HUR HANTERAR DU KATASTROFER?

BILSKELETTET – SJU BERÄTTELSE

Text Hanna Lundström
Illustration Frank A. Unger
Schildts&Söderströms

Nytryck!

UNDERFORS
Maria Turtschaninoff
Förlaget

En urban fantasyroman som utgavs första gången 2010. Äventyret får sin början när Alva träffar den oemotståndliga Nide i svart läderkappa. Han lockar henne och Joel med sig till en underjordisk värld som ruvar på faror, förmågor och begär ur det förflutna. Tillsammans måste högstadieeleverna uppbåda varje uns av styrka och skicklighet för att överleva.

Hanna Lundström har skrivit sju berättelser om barn som vill bli sedda, barn som vågar stå upp mot vuxna, barn som vet hur det känns att ha en riktig vän eller hur det är att tvingas ta farväl av en. Varje berättelse kretsar kring en katastrof av större eller mindre slag det handlar om att anpassa sig, resa sig, revoltera.

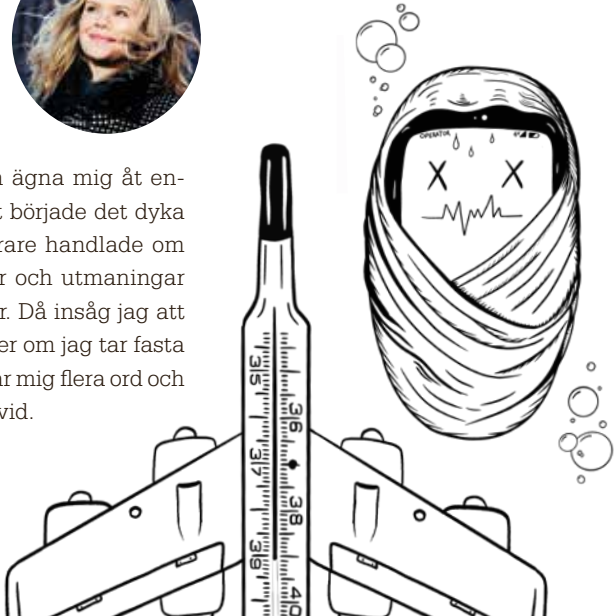
Varför ville du skriva den här boken, Hanna Lundström?

– Jag ville pröva hur det känns att skriva berättelser. Jag tycker mycket om att skriva dikter och ägna mig åt enskilda ord, men plötsligt började det dyka upp skrividéer som snarare handlade om situationer, vändpunkter och utmaningar som barn kan råka ut för. Då insåg jag att jag vill se vad som händer om jag tar fasta på skrividéerna och unnar mig flera ord och mera text än jag är van vid.

Hur hanterar du själv katastrofer?

– Först brukar jag checka om det som jag är med om verkligen är en katastrof. I allmänhet är det inte det fast det kanske känns så först. Sen brukar jag försöka ta mig tid att känna det jag behöver känna och fundera på om jag vill vara ensam eller ha lite sällskap. Sen brukar jag gå ut, kanske på en promenad. För mig känns allt bättre utomhus: där finns det ljus och frisk luft och utrymme på ett sätt som gör mig gott.

NYCKELN
TILL DÖRREN
I MUREN

Asger Albjerg
Litorale

Anjara och Johannes gillar varandra. De vill träffas men det finns en hög mur finns mellan dem. Legenden berättar att nyckeln till dörren i muren ligger djupt inne i en grotta på Stora svartön. Hur kommer man till Stora svartön mitt i natten så att ingen ser? Med Alrune förstås, segelbåten som Jan-Magnus farfar har byggt. Problemet är bara att Anjara inte kan segla. Inte heller Johannes.

Nyckeln till dörren i muren är en spännande berättelse om hur ungdomarna tar kontroll då människor skiljs åt på grund av hudfärg, fördomar, rädsla och misstro. Boken är en fri fortsättning på *En lycklig dag* (2018).

”

KAN BÖCKER VARA
ETT SÄTT ATT MINSKA
FÖRDOMAR?

✓

Kan böcker vara ett
sätt att minska fördo-
mar, rädsla och miss-
tro, Asger Albjerg?

– Ja, det kan de. Men då
måste avsikten vävas in i
levande karaktärer och en

spännande handling som bäddar för läsarens
inlevelse.

Hur var det att skriva en uppföljare till en
tidigare bok?

– Det var spännande att hitta nya arenor för mina
karaktärer och följa deras utveckling. Men det
mest givande var ändå att få nya och annorlunda
karaktärer att samspela med de redan kända.

Vad är det mest lustfyllda i skrivprocessen?

– Oftast är det att få veta hur det slutar. Nyckeln
till dörren i muren är ett undantag, där kände
jag på förhand handlingen. Men att få den att
fungera med de valda karaktärerna var en verklig
utmaning. När jag upplevde att jag kom i mål
var jag lycklig.

RIGELSTENEN

Sebastian Nyberg
Schildts&Söderströms

Simon går i åttan och hans liv är en mardröm. Han är mobbad och är Linnea den enda som vågar umgås med honom. Av en slump råkar de komma en bortglömd hemlighet på spåren. Plötsligt är Simon, Linnea och Alma, som blivit en del av gänget, indragna i någonting ohyggligt. Kommer de att lyckas sätta stopp för onskans makter innan det är för sent?

Är du själv
modig och
nyfiken,
Sebastian
Nyberg?

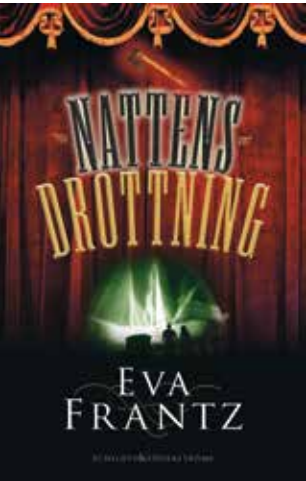
– Nyfiken ja, modig nej. Fast lite modig
kanske man måste vara om man vågar
sig på att skriva en bok.

När du börjar skriva vet du då
precis allt som skall hända i
boken?

– Nej, egentligen ganska lite. Jag är
nog väldigt påverkad av vad Stephen
King skrev; att han försätter sina
huvudkaraktärer i kniviga situationer
och ser hur och om de lyckas jobba
sig ur dem. Jag tror att det blir en mer
trovärdig och levande berättelse om
författaren inte vet vad som ska hända
till näst medan han skriver.

Vad gillade du för sorts böcker
när du var yngre?

– Jag läste faktiskt jättemycket, så i
praktiken alla barnböcker och serier
som fanns i biblioteket när jag gick i
lågstadiet. I högstadiet blev jag intres-
serad av fantasy och skräck och läste
mest sådant, förutom serietidningar.

NATTENS
DROTTNING

Eva Frantz
Schildts&Söderströms

En historisk skräckis förlagd till Helsingfors 1915. Tolvåriga Victors mamma får rollen som Nattens drottning i Ryska teaterns uppsättning av Trollflöjten, och Victor får också vara med i flera biroller. Men allt står inte rätt till på teatern. En kuslig kvinna sjunger utanför moderns loge, och besynnerliga olyckor drabbar Nattens drottning. Någonting skräckinjagande och illvilligt gömmer sig i gytjan under teaterbyggnaden. Men ska Viktor verkligen ha mod nog att ingripa och rädda sin mor innan det är för sent?

Varför tror du
att många är så
förtjusta i att bli
uppskrämda av
skräckisar, Eva
Frantz?

– Det är mysigt när det pirrar till lite, tycker jag. Jag gillar inte skräckfilmer så mycket, tycker det är jobbigt när något monster hoppar fram så man blir livrädd. Men i en bok kan man bestämma takten själv.

Händer det att du själv blir skräm
av det du skriver?

– Haha, jo faktiskt. Det finns ett kapitel i *Nattens drottning* där en ganska elak pojke som heter Algot kryper in i ett hål i en källare fast alla fattar att det finns någonting hemskt där inne. När jag skrev det var jag så rädd att jag knappt träffade tangenterna.

Är du själv intresserad av opera?

– Jag var helt galen i Mozarts opera *Trollflöjten* när jag var liten. Kan den fortfarande nästan utantill. Jag lyssnar på en massa på klassisk musik när jag skriver mina böcker.

”

HÄNDER DET
ATT DU SJÄLV
BLIR SKRÄMD?

✓

**HEMLIGHETEN I
HELMERSBRUK**

Text **Eva Frantz**
Illustration **Elin Sandström**
Schildts&Söderströms

Det är i början av december 1975. Flora Winter och hennes mamma Linn har kommit till den lilla kuststaden Helmersbruk där de hyr en portvaktstuga som ligger intill en förfallen herrgård. Julen nalkas, men den kommer nog inte att bli något vidare. Pappa är ju inte längre med, mamma har fullt upp med sitt jobb och dessutom glömde hon pyntet hemma. Här börjar en spökhistoria i 24 kapitel, ett kapitel varje dag fram till julafton.

Hur mycket styrdes du av att det skulle vara just 24 kapitel i boken, Eva Frantz?

– Det var lite pillrigt! Jag ville ju att alla kapitel skulle vara spännande i sig, så det gällde att placera ut allt det jag hittat på i en vettig ordning. Men jag hade förfärligt många idéer, så det gick ganska bra.

Berätta lite om tjusningen med gamla miljöer?

– Ingenting är så kittlande som ett gammalt hus! Jag är inte säker på om jag tror på spöken, men jag tycker att man kan känna av alla dem som bott i huset tidigare på något sätt. Det är spännande att se vilka spår de lämnar efter sig. Vem valde den här tapeten? Vad gjorde de om kvällarna? Vems sked är det där? Jag börjar genast fantisera.

Hur "kommer du på" hur en karaktär skall se ut, Elin Sandström?

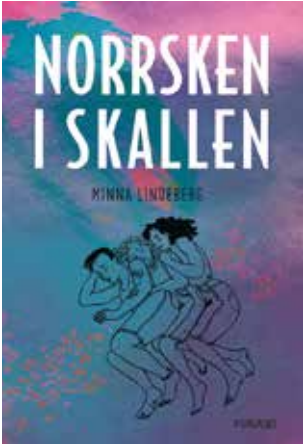
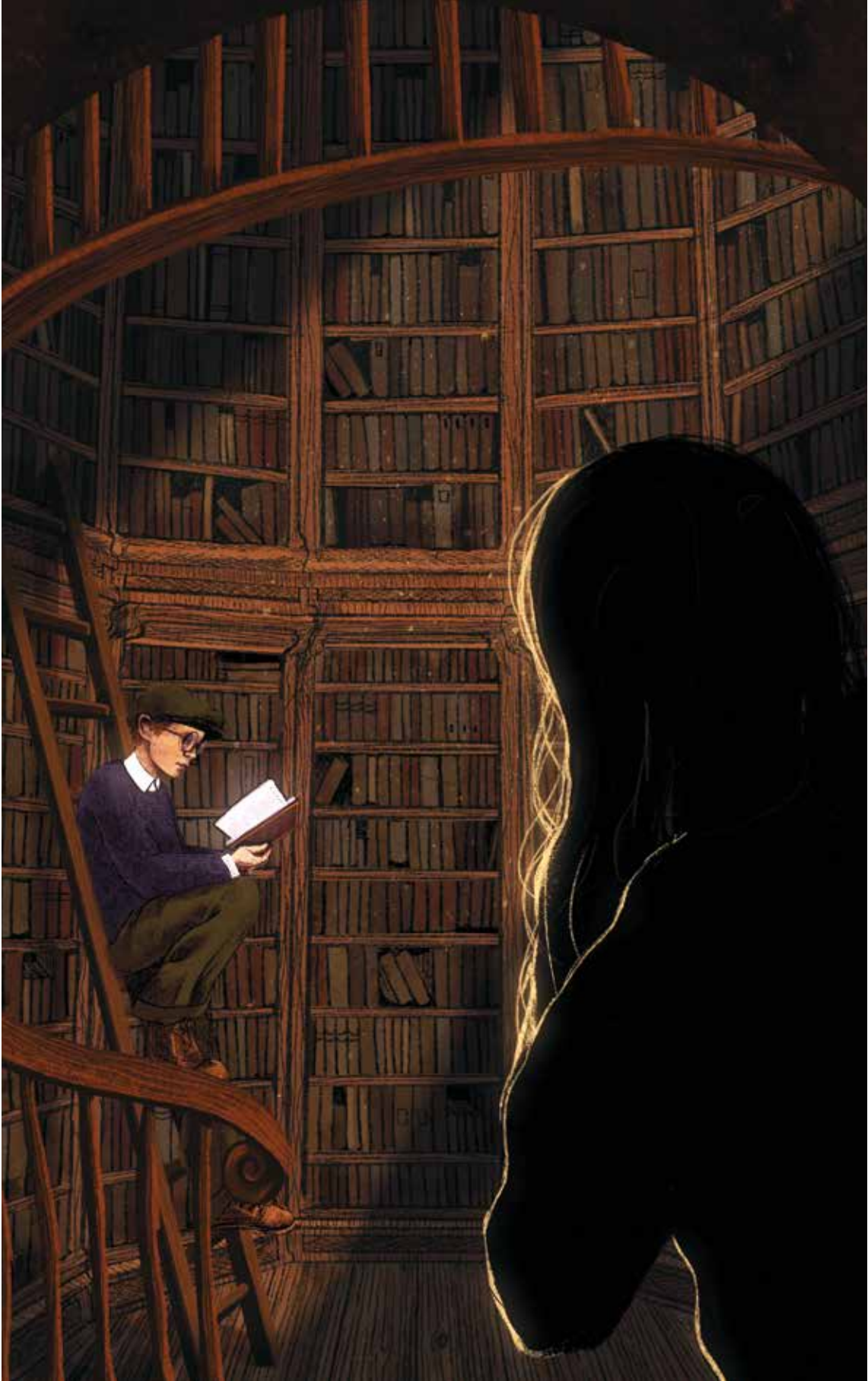
– När jag läste berättelsen som Eva Frantz skrivit så såg jag en tydlig bild framför mig av hur huvudpersonen Flora såg ut. Sen blev hon liksom bara tydligare ju längre jag läste och jag lärde känna henne mer och mer.

Vad var det roligaste med att illustrera den här boken?

– Det roligaste var att få experimentera med en massa färger och ljus för att försöka skapa en så spännande miljö som omöjligt. Det kändes som att jag fick leka fram alla illustrationerna!

Illustration ur boken
Hemligheten i Helmersbruk.

**NORRSKEN I
SKALLEN**

Minna Lindeberg
Förlaget

Nadja Nubb har fått norrsken i skallen – efter att ha träffat den några år äldre Ilta Vuori är hon knockad av förälskelse. Hon lajkar alla hennes bilder på Instagram och betar sig bara sjukt pinsamt, fast Ilta redan har en flickvän.

Norrsken i skallen är en mycket fristående fortsättning på *När vi blev vuxna*. Det är en historia om att utsätta sig, hitta sin plats och sina människor och om att all kärlek är kärlek.

Vad är det för norrsken som Nadja fått i skallen, Minna Lindeberg?

– Nadja blir förälskad, nästan besatt av Ilta Vuori. Det bränner i själen för Ilta säger: "Jag är inte en som du egentligen vill vara med. Men du är bra för mig, det är vad du är." Sen flinar Ilta. Och däremellan gråter hon i Nadjas famn. Så vad känner Ilta då EGENTLIGEN för Nadja? Carolus farsa, Torsten Savander som är över åttio år, har levt så länge att han blivit klok. Han säger: "Ibland kan man känna starkt begär för en som man inte ens gillar." Men det är inte lätt, för allt Nadja kan tänka på är Ilta Vuori. Hon tänker på Ilta Vuori dygnet runt, för Ilta Vuori säger: "Det är du eller ingen. Du är den finaste jag vet." "Men", tänker Nadja, "varför känns det som om Ilta sku hata mig, om hon säger att jag är det finaste hon vet? och varför är hon så satans elak mot mig?" Det gör ont i själen, och när den går sönder blir den ett norrsken i skallen.

Lever dina karaktärer sina egna liv eller kan du helt styra dem?

– Mina karaktärer lever sina egna liv. Jag berättar deras berättelse för dig, för visst är det svårt med kärlek. (Även om det också är mycket ljuvligt.) Varför är människor som dom är?

Känner du själv igen Nadjas rädslor från när du själv var i samma ålder?

– Jo, jag känner igen mig i Nadjas känslor. Jag var alltid rädd. Mest rädd var jag för demoner, mörkret och det paranormala. Jag var också rädd för att pojkarna skulle tycka att jag var ful och platt. Jag hade inga bröst så de skrek "planka, plank" åt mig. Det var hemskt. Mest hemskt var det att jag inte förstod hur fin jag var. Det har jag förstått långt senare. När jag mötte Johanna som inte bara talade om för mig att jag är den finaste hon vet, men som också själv är det finaste som finns. När någon vågar vara modig och kärleksfull i kärlek, då blir norrskenet varmt och flammande, och själen blir hel igen.

Läsambassadörernas TIO TIPS för att väcka läshunger

1. TA REDA PÅ VAD DEN OVANA LÄSAREN GILLAR

Det finns en bok för alla där ute men hur veta vilken som passar just den person du vill inspirera till läsning? Börja med enkla frågor. Det kan se ut så här:

Jag gillar böcker som är **SPÄNNANDE** / *roliga* / **FANTASY** / *romantiska* / som handlar om **SPORT** / *historia* / **HEMLIGHETER** / eget förslag: _____

Boken jag vill läsa nu ska helst vara **TUNN** / *tjock* / **FARLIG** / *mittemellanskrämmande* / **FÖRBJUDEN**

Den bästa bok jag läst hittills heter: _____

På fritiden gillar jag att: _____

Med hjälp av svaren kan en bibliotekarie, lärare eller annan vuxen hitta en bok som passar just den här läsaren.

2. HA ALLTID BÖCKER FRAMME

Vare sig du ansvarar för ett daghem, ett vanligt hem eller ett klassrum ansvarar du för att det ska finnas böcker där. Överallt. På köksbordet, på soffbordet, framme i klassrummet, bak i klassrummet, i en korg bredvid bänken där man sitter och väntar när man fått på sig ytterkläderna, på toaletten ... Människan är lat så den lata, korta och lätta vägen ska alltid leda till böcker.

3. MYS TILL DET MED EN GLÄSKVART

Gör lässtunden till dagens mysigaste stund för hela familjen genom att kombinera läsningen med något riktigt gott. Hemma hos läsambassadör Amanda är **GLÄSKVARTEN** en obligatorisk del av sommarlovet. Efter lunch plockar alla fram varsin bok och varsin glass och sedan läser och äter de glass tillsammans i minst en kvart. Under vintern kanske en **chokläskvart** kan intressera – då med varm kakao eller konfekt.

4. FÖRBJUD LÄSNING!

”Den här boken är du alldeles för ung för att läsa. **NEJ, SA JAG!** Jag sätter genast undan den, du kommer bara att få mardrömmar. Obehaglig är den också ... och inte helt lätt att förstå. Skyll dig själv, du kommer ännu att ångra dig ...”

5. SKAPA ETT GEMENSAMT BIBLIOTEK

Rigga upp bokhyllor och skapa ett enkelt bibliotek i hallen eller korridoren där du jobbar. Ett tamburbibliotek passar särskilt bra på daghem och förskolor där föräldern enkelt får låna hem en bok då hen hämtar sitt barn.

Be de vuxna bidra med ett par böcker till samlingen, inhandla böcker på loppis eller investera i en helt ny boksamling. Man kan ansöka om bidrag för böcker till daghem, förskola, skola eller eftis/morris från Kulturfonden.

6. ENGAGERA (ER) PAPPOR!

Mammor är viktiga läsande förebilder, men **pappor är faktiskt ännu viktigare**. Om du är pappa ska du läsa med dina barn. Om du har en pappa i ditt hushåll ska du se till att han läser med sina barn. Om du jobbar med barn som har pappor ska du göra vad du kan för att få dem att läsa med sina barn. Kanske ni ordnar en farsdagsfrukost med högläsning på daghemmet eller i skolan där papporna läser högt med barnen? Kanske ni har en **pappa-barn-läsvecka**? Kanske pappor besöker klassen för att berätta om sin läsning och om böcker de tyckte om när de var barn?

7. LÄSFEST!

Allt fler skolor kör med särskilda läs-satsningar. **Planera in en läsmånad där varje dag börjar med högläsning**. Du kan också ordna bokfest med myshörnor i klassrummen, bokdejting (bord med utplacerade böcker kring genre eller tema där läsaren får 5 min att bekanta sig med en bok) eller bjuda eleverna på en bokmeny (med seriestrips till förrätt, hårdkokt novell som huvudrätt och avrunda med kryddig poesi).

För de riktigt ivriga föreslås en **LÄSFESTIVAL** med workshops och inbjudna författare. För att stilla tävlingshungriga är det också möjligt att tävla i läsning.

Idag är många ungdomar hellre prosumenter, och gillar att skapa läsbloggar, bokvloggar, boktrailers och skriva fanfiction.

Gör läsningen till en fest med bokquiz och läsutmaningar. Glöm inte Hem och Skolas **En kvart om dagen**. Mer tips hittar du bl.a på Helhets läsutmaning och kolla upp de fina diplomerna i St. Karins Rävrandan.

8. DELTA I EN BOKCIRKEL

Människan är som bekant ett flockdjur, men läsningen är ofta en ganska ensam sysselsättning. Den som är med i en bokcirkel får båda delarna. **Att få dela och diskutera böcker med andra både fördjupar och förstörar läsupplevelser**. Den vanligaste vägen är kanske bokklubbar eller -cirklar för jämnåriga läsare, men det kan hända riktigt spännande saker om du startar en bokcirkel för barn och föräldrar. Eller varför inte barn och mor- och farföräldrar?

9. BESTÄLL MATERIAL

Beställ hem Kulturrådets årliga gratismagasin med boktips för alla åldrar och missa inte MERA-magasinet med ett nytt temanummer varje år (också det gratis!).

Bibliotekens boktips och läsbloggar finns för alla smaker. En bra resurs är Barnens Boktips på instagram.

10. LÄS HÖGT

Nästan alla människor njuter av högläsning. **Börja tidigt. Riktigt tidigt**. Redan efter halva graviditeten kan bebisens lära känna din röst. Gör högläsning till en självklar del av er kväll – lika självklar som tandborstning och pyjamas. Och sluta inte med högläsningen när barnet lär sig läsa. Ovana läsare kämpar med varje ord, ge också dem härliga stunder utan kamp i böckernas fantastiska värld. **Fortsätt läsa högt tillsammans så länge du bara får**. Fortsätt dela den där stunden som blir bara er.

TEXT:
HENRIKA ANDERSSON
OCH AMANDA AUDAS-KASS

ILLUSTRATION:
LENA FRÖLANDER-ULF
(digitalt i Procreate)

ILLUSTRATION: MARIA SANN
(tecknade på en iPad Pro
i programmet Procreate)

Malin Klingenberg och Annika Sandelin talar ut om stulna korvar och plagierade pensionärer.

Annika: När min dotter läste *En komikers uppväxt* utbrast hon plötsligt: "Mamma! Du har ju stulit från Jonas Gardell!" Hon läste upp ett stycke ur boken som handlade om att pappan serverar spruckna korvar och jag fyll- des av skam när jag insåg att det är precis det som Yokos pappa gör i den andra delen av min Yokos nattbok-serie. Jag hade läst *En komikers uppväxt* för över tio år sedan och fast jag inte kommit ihåg de spruckna korvarna fanns bilden antagligen kvar någonstans i mitt omedvetna. Har du varit med om något liknande?

Malin: Ja! För några somrar sedan lyssnade jag på *Häxorna* av Roald Dahl, som ljudbok, med mina barn. Jag hade läst den flera gånger då jag var barn och tonåring, men kom inte

ihåg några detaljer. Medan jag lyssnade insåg jag hur mycket den hade påverkat den första boken jag skrev om Pensionärsmakten, och jag blev väldigt skamsen eftersom jag inte hade haft en aning om likheterna. Bland annat kan Pensionärsmaktens ordförande känna på lukten att det finns barn i närheten på samma sätt som häxorna i Roald Dahls bok. Det fåniga är ju att min känsla hade varit en helt annan om jag hade skrivit in likheterna med flit! I så fall hade det varit en blinkning till Roald Dahl. Nu känner jag mig bara fantasilös och löjlig.

Annika: Jo, det är just det där omedvetna plagiatet som jag också är rädd för. Att det ska komma fram att man inte har skapat något eget, utan avslöjas som en bluff som stulit allt

MALIN KLINGENBERG, FOTO: KAROLINA ISAKSSON

av andra. Samtidigt är det ju livsviktigt att låta sig inspireras av annan konst och att leva sig in i andra författares världar och språk – hur tråkigt skulle man inte skriva om man själv aldrig läste.

Har det någon gång hänt dig att du har kommit på en strålande idé men sedan upp- täckt att någon annan har kommit på samma idé före dig? Vad har du gjort då?

Malin: Bland mina filer på datorn finns ett oavslutat bokmanus som handlar om ett barn som tvingas gå på internatskola eftersom hon har begått ett brott. Vid ett tillfälle kom jag på en rolig sport som spelades på skolan, och gick helt upp i mitt skrivande tills jag insåg att jag hade hittat på en egen variant av Quidditch. På marknivå, visserligen, men ändå. En inter- natskola med en egen, knäpp bollsport – jag kände mig så banal! Dessutom är jag ingen lagsportare själv, direkt, så min sportgren var förstås slarvigt uttänkt. Jag strök textavsnittet så fort jag kunde och tänkte att jag aldrig skulle berätta om det för någon.

ANNIKA SANDELIN, FOTO: NIKLAS SANDSTRÖM

Har du gjort flera omedvetna stölder eller är de spruckna korvarna ditt enda brott?

Annika: På instagram tyckte någon att berättelsen i en av mina bilderböcker påminde om en bok hon hade läst. Jag minns inte att jag någonsin skulle ha sett eller ens hört talas om den boken men ändå gick jag en tid omkring med rädslan att det kunde vara en omedveten stöld. Det är ju ännu mycket värre om man har stulit själva grundidén till en berättelse än om man av misstag har plagierat någon liten detalj.

Malin: Det är sant. Fast samtidigt finns ju allt, både de stora idéerna och de små detaljerna, redan i någon form, någonstans. Det är kanske lite förmätet att tro att vi ska kunna uppfinna något helt nytt, ändå. Vår uppgift är snarare att kombinera idéerna på nya, överraskande sätt.

Jag håller just nu på att skriva fantasy och är väldigt nervös eftersom det är ett för mig helt nytt område, som redan befolkas av en massa superduktiga finlandssvenska fantasyförfattare. Någon kommer säkert att jämföra mig med dem och tycka att jag inte räcker till.

Finns det något du drar dig för att skriva?

Annika: Lyrik utan rim som är riktad till vuxna vågar jag inte ens försöka skriva, Jag är allt för orolig för att det skulle bli banalt. Det beror troligen på att min pappa, **Peter Sandelin**, som betydde mycket för mig, var lyriker. Jag uppskattar hans dikter så mycket att jag är livrädd att mina dikter skulle bli som sämre plagiat.

Malin: Eller så skulle man bara tycka att du fortsatte i hans fotspår! Finns det någon du skulle bli smickrad av att jämföras med?

Annika: Jag har blivit glad då jag någon gång jämförts med författare som jag ser upp till, som till exempel **Barbro Lindgren** och **Lennart Hellsing**. Men det beror förstås på hur jämförelsen görs. Om det låter som om man försöker härma andra författare är det förstås inte roligt men om det låter som om man har något av deras genialitet är det ju mycket smickrande.

Finns det någon som du speciellt gärna vill bli jämförd med?

Malin: I en av de allra första recensionerna jag fick blev jag faktiskt jämförd med Roald Dahl, och det blev jag oerhört smickrad av ... tills jag hittade ovan nämnda likheter med *Häxorna*. Lennart Hellsing har jag också jämförts med, och blev väldigt glad! Systrarna **AdBåge** är också fantastiska och inspirerande rimmare, dem skulle jag gärna bli jämförd med.

Du har ju skrivit böcker där din uppgift har varit att inspireras av andras sätt att skriva, hur har du gjort då för att balansera mellan att låta din egen röst höras och att inspireras av **Tove Jansson**, till exempel?

Annika: Mitt arbete med *Mumindalens alfabet* var mycket speciellt för i den boken ville jag ju hålla mig så nära Mumindalen och Tove Janssons röst som möjligt. Det svåraste var att både vara muminvärlden trogen och tillföra något nytt, att härma tonfallet utan att plagiera. En del ofta citerade ord och uttryck kunde jag ändå inte låta bli att stjäla direkt ur muminböckerna, som "förmårrat" och "vid min svans" och jag hoppas att de ger läsaren igenkännandets glädje. Fast jag har ansträngt mig för att låta så mycket som Tove Jansson som möjligt har jag blivit glad då en del läsare sagt att man tydligt hör min egen röst och humor i dikterna.

Malin: Det känns ju nästan som om *Mumindalens alfabet* är ett samarbete mellan dig och Tove Jansson! Jag har aldrig skrivit något tillsammans med någon annan och är både nyfiken på det och lite rädd för det. Jag tror att jag har en tendens att tvärsäkert bestämma och styra upp det jag skriver och kan vara ganska kompromisslös. Samtidigt tycker jag det skulle vara spännande att försöka. Du är ju van att skriva med andra, kan du berätta lite om hur det fungerar?

Annika: Jag skrev ofta med min kusin **Stella Parland** och det var mycket speciellt för vi kunde ibland till och med skriva vartannat ord. Jag har också skrivit ett hörspel tillsammans med **Harriet Abrahamsson**. Det kan vara frustrerande när den andra vill göra ändringar i det man skrivit men när det fungerar bra kan det vara härligt inspirerande. Man hittar helt nya sätt att formulera sig på och får idéer som man knappast hade fått ensam. När man skriver tillsammans måste man på sätt och vis härma varandra för att hitta en gemensam röst. Då är det tillåtet, och till och med önskvärt att plagiera sin medskribent.

” Jag strök textavsnittet så fort jag kunde och tänkte att jag aldrig skulle berätta om det för någon.

TEXT:
MALIN KLINGENBERG
& ANNIKA SANDELIN

ILLUSTRATION:
MARIA SANN

Sedan min bilderboksdebut för ett år sedan har jag ofta slagits av hur nära bilderboken är besläktad med teaterkonsten. Likheterna har de facto framträtt så frekvent, att jag emellanåt känt mig som en konspirationsteoretiker som ser just de samband han vill se.

Men visst finns det slående och helt verkliga analogier mellan konstformerna, till exempel i deras sceniska uppbyggnad: hur bilderbokens uppslag med sina inbördes olika stämningar och vändpunkter avlöser varandra precis som scenerna i ett teaterstycke.

Och nog är samarbetet mellan skribent och illustratör ett kollektivt skapande, där parterna bidrar med lite olika slags kreativitet, precis som i en teaterproduktion? Och kan det vara en slump att bilderboks-författare som **Henrika Andersson** och **Tove Appelgren** har teaterbakgrund?

Det har jag förresten också själv. Att jag är uppvuxen i en teaterfamilj och därigenom varit involverad i ett antal teaterproduktioner kan nog vara en anledning till att jämförelserna ligger så nära till hands för min del.

Under pandemin har mina skådespelarföräldrar vid ett par tillfällen läst bilderböcker över videolänk för sina barnbarn: farmor har styrt mobilkameran, medan farfar högläst. På ett (skenbart?) paradoxalt sätt har de här stunderna tydliggjort ytterligare en likhet: hur bilderboken precis som teaterföreställningen är en ögonblickets konst.

ILLUSTRATION:
LENA FRÖLANDER-ULF
(digitalt i Procreate)

Teatern + bilderboken = sant

Förstås kan man säga att all litteratur uppstår först då man läser den, men med bilderboken blir den performativa aspekten starkare och mer renodlad: den vuxna som läser för ett barn är rentav ytterligare en upphovsperson.

Om skribenten står för manus och illustratören för scenografi, ljus och mimik, så har högläsaren dubbelrollen som skådespelare och regissör.

Som alla högläsare vet, är det svårt att få till en riktigt bra akt. Ofta krävs det några genomläsningar innan man behärskar ett bilderboksverk någorlunda okej: innan man vet var man vill lägga pauseringen, hur tempot kan varieras och vilka partier som behöver emfas. Den som tjuvlyssnat på andra högläsande vuxna vet att man borde akta sig för att förlägga texten alltför mycket (överspel), men att inget är värre än en högläsare utan engagemang och närvaro.

Det är kanske inget man tänker på vid en boks tillblivelse eller i den vanliga diskussionen om barnlitteraturen och dess premisser. Men i barnets öron är den vuxne högläsaren av oerhörd betydelse för om ett verk kommer till sin rätt. Ja, rentav för om verket är bra, för strikt taget existerar det inte till fullo förrän det läses (i alla fall så länge barnet själv inte är läskunnigt).

Därför har i synnerhet skribenten anledning att önska sig goda högläsare. Och för högläsaren är utmaningen inte bara att läsa för barn i sin närhet, utan också att utveckla detta vardagens konstnärskap.

Fredrik Sonck

BARNBOKSFÖRFATTARE
OCH KULTURCHEF PÅ
HUFVUDSTADSBLADET

EN UNDERBAR MAMMA

av Katarina
von Numers-Ekman
& Lotta Fors

Läsarålder
3-6 år

HÖSTENS
NYHET!

Alla böcker du behöver för barn
och unga hittar du på litteratur.sets.fi

DE FINLANDSSVENSKA
LÄSAMBASSADÖRERNA
SYDKUSTENS LANDSKAPSFÖRBUND R.F.

**Beställ läsambassadören
till föräldraskvällen eller
som inspiratör för personalen**

Läsiver smittar av sig!

Vi skräddarsyr våra besök enligt era behov och
besöker gärna personalen i skolor och på daghem.
Vi bjuder (kostnadsfritt) på såväl hårdkokt läsfakta
som på bokprat för olika målgrupper.

Se mer på lasambassadoren.fi.

Läsambassadörerna
Henrika Andersson och Amanda Audas-Kass

Svenskfinlands egen bokshow
om barnböcker och barnboksskapare,

ESTRIDS BOKKLUBB

är ute med en sjätte säsong våren 2022!
Spin offs medföljer.

www.estridsbokklubb.fi

Vad gör pappor hela dagarna?

Fakta om Pappor är det
första samarbetet mellan
Oskar Kroon, vinnare av
Augustpriset 2019, och
Jenny Lucander som
erhöll Nordiska rådets pris
2020. Ett samtidsporträtt av
samspelet mellan pappor
och barn!

FÖRLAGET

Fler suveräna barn- och ungdomsböcker
hittar du på www.forlaget.com

NERA
Inkörsport till tyngre läsning

www.fibul.fi

Litteraturmagasinet **NERA 2021** är utgivet av **Fibul r.f.**
– Författare och illustratörer av barn- och ungdomslitteratur

Upplaga: 1000 • Tryck: TR-Urex, Borgå • Papper: Edixion, PEFC-certifierat och EU-ecolabelmärkt
Redaktion: Majja Hurme, Lena Frölander-UIF • Layout: Lena Frölander-UIF • Pärmillustration: Majja Hurme
Konstsamfundet, Stiftelsen Emilie och Rudolf Gesellius fond och Svenska kulturfonden
har gett understöd. Tack!

Svenska
kulturfonden